

DE GESCHIEDENIS VAN HET CTT

Anna de Voogt

Mikado workshop 2005

Het Collectief van Transculturele Therapeuten (CTT) is voortgekomen uit de "Intervisiegroep Feminisme en Gezinstherapie" die in 1982 werd opgericht vanuit het toenmalige Dercksen Centrum in Amsterdam (thans GGZ Buitendamstel).

We probeerden ons werk te doen vanuit een feministisch perspectief én met een systemische lens. En we vonden elkaar in onze verbondenheid met de strijd tegen onderdrukkende praktijken in de hulpverlening.

Door onze intervisie werden we alert op de vaak onbewuste rolbevestigende of seksistische elementen in onze eigen systeemtherapieën en in de concepten, methoden, technieken en oplossingen die we hanteerden. Uit die tijd dateert onze lezing "Heksenwerk" die op een NVRG congres centraal stond: dat was in 1988.

Er is in de decennia sinds wij begonnen veel veranderd in de vrouwenhulpverlening en in de systeemtherapie. Beiden hadden gefundeerde kritiek op de gevestigde psychiatrie (op het individualiseren van problemen, problemen los zien van de context waarin ze zich voordoen; de ongelijke afhankelijke relatie ten opzichte van de therapeut). En beiden hebben ertoe bijgedragen dat de GGZ is veranderd.

De GGZ en de hulpverleners zijn transparanter geworden, de zorg is meer op maat en zo nodig seksespecifiek, de therapieën zijn persoonlijker en doorzichtiger, en als het goed is zijn de therapeuten niet méér expert dan hun cliënten.

Terug naar onze intervisiegroep: eind jaren tachtig zijn het vooral Marjon Arends en Nel Jessurun geweest, die onze kritische noten en onze veranderde opvattingen en werkwijze begonnen door te trekken naar de migrantenhulpverlening. Zij waren werkzaam in het Buitenlandersproject van de RIAGG-Oost en ervoerden een soortgelijke worsteling met dominante praktijken als we eerder vanuit de vrouwenhulpverlening waren tegengekomen. Zij schreven daarover het prijswinnende artikel "Omgaan met Verschillen" dat in 1990 in het tijdschrift "Systeemtherapie" verscheen.

In de negentiger jaren deden zij baanbrekend werk op het terrein van interculturalisering van de hulpverlening en er volgde een stroom van publicaties van hun hand.

Het was in 1997 dat vijf van ons elkaar ontmoetten bij een workshop over huiselijk geweld van Virginia Goldner in het Lorentzhuis in Haarlem:

Anna de Voogt, Nel Jessurun & Marjon Arends afkomstig uit de GGZ, Urmy Macnack uit de GG&GD en Kitlyn Tjin A Djie uit de Jeugdhulpverlening. Ter plekke ontstond het idee onze intervisiegroep nieuw leven in te blazen, waarbij we de aandacht voor onderdrukkende praktijken in de GGZ gingen verplaatsen naar emancipatiekwesies van de multiculturele samenleving, kwesies waar ook Urmy en Kitlyn al veel langer mee bezig waren.

Met de komst van Urmy en Kitlyn leerden we ons steeds meer aan om analyses te maken waarin we ons de gelijktijdigheid van gender, etniciteit, klasse en seksualiteit realiseren. Kruispuntenken noemt Gloria Wekker dit (hoogleraar gender etnicity multiculturality aan de Universiteit van Utrecht). In dit denken is iedereen gesitueerd naar gender en etniciteit en de ermee verbonden machtspositie. Er is sprake van de gelijktijdige werking van betekenis gevende structuren.

VB: Zo kan het voor witte vrouwen waar zijn dat het kerngezin de plek is van onderdrukking, terwijl zmw-vrouwen aangeven dat het gezin tegelijkertijd kan dienen als een plek in de luwte van alledaags racisme.

Het CTT bestaat nu bijna tien jaar. En inmiddels zijn we met z'n zevenen, nu Pui Fan Yip erbij is gekomen vanuit het AMW, de Blankenbergstichting waar zij vooral met de Chinese bevolkingsgroep werkt, en als laatste Fariba Rhamaty, eveneens afkomstig uit het AMW en thans werkzaam in de jeugd-GGZ.

Ook zijn we een samenwerking aangegaan met Glenn Hellberg, die ons als consulterend psychiater terzijde staat, en met Dirk van Bekkum, cultureel antropoloog, die beiden naast hun eigen disciplines ook het mannenperspectief inbrengen. We zijn dus afkomstig uit diverse disciplines, sectoren en settingen in de hulpverlening. En we hebben ieder een eigen professionele, etnische en culturele achtergrond.

Onze werkwijze bouwt voort op het feministische gedachtegoed in de systeemtherapie, en is verwant aan ideeën uit de narratieve therapie. Deze benadering gaat ervan uit dat mensen worden bepaald door hun verhaal over zichzelf - een verzameling gedachten, ideeën en gevoelens -, door hun relaties met anderen, en door het probleem waarvoor ze hulp zoeken. Cultuur, etniciteit, gender en identiteit geven mede vorm aan dit zogeheten hoofdverhaal en kunnen elementen die er niet in passen, naar de achtergrond drukken. In onze therapieën proberen we met onze cliënten ruimte te maken juist ook voor die elementen.

In onze bijeenkomsten wisselen persoonlijk verhalen en ervaringen en casuïstiek besprekingen elkaar af. Soms beginnen we bij een casus en komen we via het delen van onze persoonlijke reacties daarop tot een dieper begrip of tot nieuwe hypothesen en inzichten. Soms beginnen we met een verhaal dat een van ons net is overkomen, privé of in het werk, en komen we via die verhalen uit bij een casus. Het collectief, de groep, is onze beschermjas, om met Kitlyn te spreken. Het geeft ons de inbedding die nodig is om in allerlei settings te werken aan de bewustwording van "dominante culturele praktijken" en er andere culturele praktijken naast te kunnen gaan zetten. Als groep doen wij ook in verschillende constellaties therapieën, consultaties of rituelen waarbij de groep een beschermjas wordt voor onze cliënten.

Het CTT stelt zich ten doel het ontwikkelen en uitvoeren van transculturele therapie en het steunen van migranten(gezinnen) om hun eigen kracht te ontwikkelen.

Het CTT is een transculturele denktank, methodiekontwikkelaar, intervisiegroep en systeemtherapie praktijk tegelijkertijd. We zijn allen systeemtherapeut, en de meeste van ons ook docent, trainer, en supervisor en we werken op vele fronten soms samen, soms apart aan de interculturalisatie van de hulpverlening.

Naast ons tweewekelijkse werkoverleg komen wij één maal per maand als groep bijeen voor intervisie en houden we twee maal per jaar een studieweekend. Daarnaast doen we wekelijks in verschillende constellaties systeemtherapieën.

Literatuur

Voogt A. de, Arends, M., Boon, S., Don, H. en Jessurun, C.M. (1989) *Feminisme en systeembenadering: Heksenwerk*, Bewerking van de gelijknamige op de NVRG studiedag, 29 april 1988. Amsterdam: Hogeschool voor Amsterdam (interne publikatie).

Pannekeet, C., Arends, M., Briefkani, M., Cavga, M., Jessurun, C.M., Nooy, T. Orucu, H., Smoor, J. en Wiersma E. (1987) *Op weg naar een geïntegreerde hulpverlening. Een RI-AGG project voor Turken en Marokkanen*. Maandblad Geestelijke Volksgez. **42**, 755-769.

Jessurun, C.M. en Arends. M. (1990) *Omgaan met Verschillen: etniciteit en hulpverlening*. Systeemtherapie **2**, 126-142